

En høst utenom det vanlige

Jeg studerte terrenget gjennom kikkerten da det dukket opp noen uvanlige greiner. De brøt liksom litt med skogen rundt, og virket merkelig symmetriske. Ved nærmere ettersyn viste det seg å være geviret på en liggende hjort. Det var vanskelig å skille ut dyret fra omgivelsene på den lange avstanden. Det var minst firehundre meter bort, og et lite juv og et vann var i mellom oss. Jo mer jeg studerte geviret, desto sikrere ble jeg på at dette måtte være en stor bukk - en kronhjort. Liggeplassen var inne i ei furuklynge, oppe på en kolle. Dyret lå rimelig godt skjult, men hadde likevel god oversikt over sine omgivelser.

Det var første gang jeg var i Drotningheia i Suldal. Jeg sto en stund og vurderte hva jeg skulle gjøre. Sola hadde vært oppe en god time, og en svak vind hadde såvidt begynt å rasle i bjørkeløvet.

Det ville være nytteløst å snike seg inn på hjorten slik situasjonen var nå. Men hvis vinden økte på fra vest, kunne det bli muligheter. Da måtte jeg i tilfellet gå rundt vannet, slik at jeg kom inn på dyret fra de åpne myrområdene på østsida, og det kunne fort ta en time eller to.

Jo mer jeg tenkte over saken, desto mer sikker ble jeg på at dette kunne gi gode fotomuligheter. Jeg hadde jo god tid, og det var tvilsomt om bukken ville bevege seg særlig langt, hvis den i det hele tatt ville flytte seg.

På veien rundt vannet fulgte jeg flere hjortetråkk. Det var godt med spor, flere sølegroper og noen feiemerker på busker og småtrær. Kanskje dette kunne være et aktivt brunstområde der bukkene brølte mye? I lang tid hadde jeg vært på leit etter et område med mye hjort om høsten. Et om-

Soloppgang på Lødsalfjellet i Drotninghei sett fra den andre siden av elvedalen. Drotningheia er i dag et naturreservat med stor variasjon i naturtyper på grunn av det kuperte landskapet.

På om lag 20 meters hold kom 12-takkeren mellom furutrærne. Den var ikke av de største bukkene jeg har sett, men like fullt en flott kar med et praktfullt symmetrisk gevir.

råde med flere store bukker som brølte uten alt for stor fare for at de skulle bli skutt. Slike områder ”vokser ikke på trær”!

Etter noen timer nærmet jeg meg hjortens liggeplass. Vinden hadde økt på og ble ganske kraftig, slik at den dempet den knasende lyden av skritt i høstgult løv. Skrittene ble stadig langsommere, og kikkerten kom oftere i bruk. Terrenget ble saumfart der dyret kunne tenkes å være.

Og plutselig sto den der og beitet i kanten av ei større myr foran meg. Avstanden var mindre enn hundre meter. Jeg stanset opp og vurderte situasjonen, så at hjorten var delvis på vei mot meg.

Jeg trakk meg litt tilbake, fant frem fotoutstyret og snek meg i posisjon der jeg forventet at dyret ville passere. Jeg fant plass bak en liten stein, dekket kamera og stativ med en liten kamouflasjeduk og ventet.

Og hjorten kom! Delvis skjult bak et brakekratt dukket den opp i søkeren på omlag tjue meters hold. Nå så jeg hvilket praktfullt symmetrisk gevir

den hadde. Det var ikke av de største jeg hadde sett, men like fullt med tolv takker på de to stengene. Jeg trykket på utløseren og ventet en panisk fluktreaksjon. Men vinden var sterk og dempet lyden, for hjorten stanset bare opp og ble stående og se i min retning. Jeg trykket på utløseren igjen. Dyret skvatt til, men ble fremdeles stående. Jeg tok flere bilder. Hjorten strakk hals, virket nysjerrig og kom noen skritt nærmere.

Da kjente jeg den lumske sidevinden. Bukken løftet på hodet, og jeg kunne se hvordan neseborene jobbet. Så kastet den seg rundt, la geviret bakover langs ryggen og stormet gjennom furuskogen.

Tilbake satt en naturfotograf med økende dyreskjelv og hamrende hjerte. Det er rart med slike fantastiske opplevelser, reaksjonen kommer som regel etterpå!

I et par dager gikk jeg rundt i det samme skogområdet. Jeg fant spor og flere liggeplasser for hjort, men jeg så ingen dyr og hørte heller ikke brøling.

Det er hjortetråkk over alt i Drotningheia, men en av viktigste stiene fører forbi Storurtjern.

I noen dager leitet jeg etter flere dyr, men fant ingen. Tuene med bjønnskjegg på Lødalsfjellet var imidlertid vakre i den lave kveldssola.

Dette var i begynnelsen av oktober og brunsten skulle være i gang. I det fjerne syntes jeg imidlertid å høre noe som minnet om hjort, og da jeg kom langt nok ut mot kanten, der lia stupte ned mot elvedalen, hørte jeg hjortebrøl fra den andre sida!

Neste dag dro jeg innover dalen langs elva. Om trent i det området jeg hadde hørt brøling tok jeg beint opp den bratte lia. Her var det mye spor etter hjorten. Enkelte tråkk var som breie gater av søle oppover. Busker og mindre trær var kvestet for bark og lyste med åpne sår mot meg. Sølégro-pene lå tett og eimen av hjortebrunst hang stramt mellom trestammene.

Da jeg kom opp på en liten høyde, fikk jeg oversikt over noen myrer og småkoller nedenfor meg. Der lå bukken! Og i kikkerten dukket det opp stadig flere dyr. Litt bortenfor bukken gikk ei kolle og beitet. På et annet høydedrag lå to koller med hver sin kalv og tygget drøv, snaut hundre meter fra hverandre.

Jeg ble liggende ei stund for å studere hva som skjedde nedenfor. Bukken lå i ro og kvilte, kanskje den sov. Det kom i alle fall ingen lyder fra den. Det var litt lang avstand til å telle takkene på geviret, men det så ut til å være en kronhjort.

Plutselig kom to nye koller halsende med en liten bukk etter seg. De kom nedenfra i god fart og dro med seg kolla som beitet. Dette fikk storbukken på bena, og straks satte den i gang med å brøle. Med en gang kom det svar fra lia lenger borte. Det var altså to brølebukker! Kollene og den lille bukken hadde kursen mot lia der den andre bukken var. Storbukken satte etter og brølte intenst.

Dyra ble borte for meg, men jeg hørte brølinga fra bukkene som kom stadig høyere i terrenget. Jeg så for meg at det kunne bli fotomuligheter, men måtte da komme meg høyere opp og finne en plass å postere. Jeg fulgte et tråkk litt lenger inne i forhold til der jeg hørte bukkene. Terrenget var bratt, men snart kom jeg opp på en ny høyde der terrenget flatet ut. Her satte jeg meg i enden av ei lita myr. Bortenfor var det åpne knauser med bare enkelte små furutrær. Området var som skapt for hjortefotografering. Det var bare å sitte å vente.

Jeg hørte at dyrene var på vei, men samtidig kom

det også noe skodde sigende innover heia. Den lå jevnt over noe høyere i terrenget, men sveipet litt nedom myra og knausene og gjorde at sikten ble kortet ned til noen titalls meter.

Det ble lenge å vente. Brølinga fortsatte, men var ikke lenger like intens. Dessuten kunne det virke som om dyrene hadde stoppet opp litt lenger nede i lia. Ettersom skodda av og til la seg ned på myra og hindret sikten, valgte jeg å gå forsiktig i retning lyden. Like ved den ene knausen dukket det plutselig opp ei kolle og en kalv. Jeg sto helt åpent og kolla så rett på meg. Så snudde hun og dro nedover. Kalven fulgte hakk i hæl. Da så jeg også noen kraftige gevirstenger som beveget seg i stor fart. Det ble slutt på brølinga.

Åååå, så irriterende! Hadde jeg sittet på post et par minutter til, så hadde dyrene kommet rett i fanget på meg!

Jeg gikk frem på kanten og så at terrenget var forholdsvis åpent nedover der dyrene kom fra. Det kunne blitt gode fotomuligheter den veien også, men det hjalp ikke nå. Mens jeg sto der og funderte på tabben, hørte jeg lyder fra en hjort langt borte. Det virket å komme høyere oppe ifra. Det var jo to bukker som brølte tidligere på dagen, og jeg hadde bare skremt den ene. Det måtte være den andre som holdt koken ennå!

Skodda hadde letta, men det begynte å regne i stedet. Vinden økte også på, og av og til kom regnet vannrett. Langsamt bevegde jeg meg i retningen der brølinga kom fra. Det var langt mellom hvert brøl, så jeg stanset ofte opp og brukte kikkerten nøye før jeg fortsatte.

Da jeg var på vei over en liten høyde ble jeg oppmerksom på noen lyse spisser på et gevir litt lenger fremme. Jeg la meg ned med kikkerten over kanten. Der så jeg rett bort på bukken som lå omkring 40 meter borte, like nedenfor toppen. Jeg telte elleve takker på det kraftige geviret.

Været ble mer og mer surt, og her oppe kom regnet for det meste vannrett. Når jeg kikket på hjorten fikk jeg regnet midt i ansiktet. Stadig vekk måtte jeg pusse linsene på kikkerten for å kunne se igjennom den. Det var med andre ord ikke særlig gunstige forhold for fotografering, så jeg lot ka-

Fra en høyde hadde jeg god oversikt over 11-takkeren og det den foretok seg. Da sola plutselig brøyt gjennom skydekket og lyste opp der hjorten var, ble det et helt annerledes bilde enn det jeg hadde tatt for bare noen sekunder siden.

Hjortekolla kommer beitende langs et av de mange tråkkene i lia. Fremdeles går det mye i gress, men forskjellige typer lyng vil bli mer dominerende utover høsten.

meraet ligge i sekken. Jeg ble imidlertid liggende ei god stund og se på hjorten. Den var alene, og løftet på hodet og brølte av og til. Til slutt ble det så vått og mørkt i været at jeg trakk meg tilbake og begynte på hjemveien. Det hadde vært en dag med fantastiske opplevelser til tross for at det ikke ble noen bilder.

Det nye området var bratt, men hadde flere ”trappe-trinn” med store, delvis treløse knauser. Her var det brunstgroper, feiemerker og kraftige tråkk som viste stor aktivitet. Dessuten var det glimrende utsikt ned til neste trappe-trinn fra disse kollene. Men det beste av alt var at det ikke ble drevet jakt i dette terrenget, slik at jeg slapp å ta for store hensyn til jegere.

Jeg lærte etter hvert terrenget å kjenne og registrerte minst fire bukker i området; en 7-takker, en 8-takker og to større dyr med elleve takker på geviret. De to minste så jeg bare av og til, mens de to største stadig vekk ga lyd fra seg og derfor

var lett å ha en viss kontroll på. Den ene av de to 11-takkerne var mer dominant enn den andre. De kunne skillest på utformingen av geviret. Begge hadde seks spir på høyre, og bare fem på venstre siden, men på den mest dominante var issetaggen svært liten på den høyre siden. Ellers var størrelsen og utformingen nokså like på de to dyrene.

Selv om den ene bukken var mer dominant hadde den ikke alltid noen større flokk med hundyr rundt seg. Den kunne til og med være alene noen ganger, men nesten hele tiden ga den kraftige lyder fra seg.

En gang lå jeg på en utsiktspost i ”andre etasje” og fulgte med hva som skjedde nedunder meg. Dominantbukken var sammen med ei kolle og en kalv som beitet i utkanten av ei større myr. Bukken nappet i noe spisende av og til, men var mer opptatt av å feie geviret mot diverse busker og småtrær. Innimellom kom det ett og annet brøl.

På en høyde litt lenger borte kunne jeg plutselig se to andre koller og en kalv komme ut av skogen.

De virket litt urolige, og snart kom også den andre store bukken. Den var pågående og jaget kollene foran seg. Da de kom småspringende ned på myra, ble dominantbukken oppmerksom på hva som skjedde. Den hisset seg alvorlig opp, og de kraftige brølene runget utover myrene. Ville det bli kamp?

Den andre bukken stanset opp, sto noe villrådig ei stund, før den fant det best å trekke seg tilbake.

Det var særdeles spennende å være i hjortesko-gen når det hele tiden var mulig å høre hvor minst en av de store bukkene var. Ofte var den andre bukken i nærheten slik at de brølte til hverandre. Jeg kunne følge etter dyra på passelig avstand, bare jeg sørget for å ha vinden mot meg. Men i de bratte liene var vinden svært ustabil og kunne i noen kast snu tvert om slik at jeg et øyeblikk kunne få den i ryggen. Flere ganger ødela dette gode fotomuligheter for meg, og en gang var dominantbukken på vei inn i et perfekt motivområde på omkring tredve

meters hold da den plutselig fikk vær og kastet seg rundt og forsvant i skogen.

Det var ikke til å unngå at dyrene ble skremt ved flere anledninger. Men de stakk aldri langt og holdt seg i det samme området. Storbukkene var forbau-sende stasjonære, og spesielt et høydedrag ble mye brukt til dagleie. For meg var det derfor viktig å komme dit opp så tidlig som mulig om morgenen, og så sitte og vente.

Den siste dagen i oktober var det slutt på brølinga. Ikke en lyd kom fra noen av bukkene denne dagen. Jeg kunne se dominantbukken sammen med ei kolle og en kalv på et høydedrag nedenfor meg. I løpet av et kvarter dro jeg ned og plasserte meg på den ene sida av høydedraget. I nærmere to timer satt jeg og ventet før jeg besluttet å gjøre en forsiktig fremrykking. Det måtte jo være dyr her nå!

Jeg gikk forsiktig, stanset opp og brukte kik-keren etter noen få skritt. Etter vel femten meters

For meg var det viktig å komme til de gode plassene så tidlig som mulig om morgenen og så sitte og vente. Før eller senere ville det komme dyr forbi, og som regel kom kollene først.

De to minste bukkene med 6 og 7 takker så jeg bare av og til. Det kom aldri lyd fra disse to, og jeg konsentrerte meg om de to store bukkene som brølte det meste av tiden.

forsering dukket det opp et gevir i horisonten. Der lå den minste av de to bukkene ganske åpent på den andre siden av kollen. Avstanden var omlag tohundre meter med en flott bergknatt i mellom oss. Småskjelven og med hamrende hjerte forserte jeg frem mot knatten. Fotoutstyret ble lirket i posisjon, men måtte litt langt frem for å unngå å få berget med på bildet. Det så ut som bukken sov, men til tross for mine svært forsiktede bevegelser løftet den på hodet og kikket i min retning. Jeg stivnet til med fingeren på utløseren. Men bukken ble liggende, og knausen dominerte fremdeles for mye av billedflaten. Jeg tok sjansen på å lirke stativet ennå et par centimeter til høyre og til slutt måtte jeg trykke av.

Jeg kunne se at bukken kvakk litt, til tross for at avstanden var nesten 80 meter. Etter noen nye klikk reiste den seg forsiktig, sto og kikket mot meg ei stund, før den ruslet rolig inn i skogen til høyre og forsvant ned av kollen.

Dette var siste dagen jeg hadde den gode kontakten med dyra i hjortelia. Riktignok observerte jeg bukkene ved et par anledninger senere, men når det ikke lenger var lyder å orientere seg etter, ble det langt vanskeligere å finne dyra og komme på fotohold. I en hel måned hadde de to 11-takkers kronhjortene holdt det gående med kraftig brøling og stor brunstaktivitet. Bare unntaksvis hadde jeg sett at de hadde beitet noe som helst, og trolig hadde de gått ned ganske mye i vekt på disse ukene.

Det var på tide å slappe av og komme til krefter igjen! Jeg følte meg faktisk litt sliten selv...

På enden av kollen hadde 11-takkeren lagt seg ned, men reiste seg da den oppdaget noen små bevegelser i det jeg fikk lirket på plass fotostativet. Dette var den siste dagen jeg hadde den gode kontakten med dyra i hjortelia denne høsten.